

Partienkät – Reformförslag för att stärka sjukvården och omsorgen

Inför valet 2022 har Vårdföretagarna tagit fram ett antal reformförslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvården och omsorgen. Vårdföretagarna har redogjort för några av de viktigaste förslagen i en enkät till samtliga riksdagspartier och fått del av deras inställning till förslagen.

Enkäten bestod av 13 frågor med svarsalternativ samt möjlighet (frivilligt) att lämna kommentarer i fritext. Nedan redovisas samtliga svar och fritextsvar.

Partiernas svar har inkommit under juni till augusti 2022.

Fråga 1

Vårdföretagarna vill att patienter ska få en lagstadgad rätt att söka slutenvård (sjukhusvård) utanför regiongränserna

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Neutrala	Vård ska ges i tid och efter behov, oavsett var i landet du bor. Ingen patient ska själv behöva armbåga sig fram, utan det ska vara vården som aktivt hjälper patienten att få tid där ledig kapacitet finns. Det kan vara i samma region eller i en annan del av landet.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att denna lagstadgade rätt ska föras in i såväl hälso- och sjukvårdslagen som i patientlagen.
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Vi driver detta.
Centerpartiet	Mycket bra	Det är ett förslag Centerpartiet redan driver. Vi vill att patientlagen ändras så att alla patienter ska kunna välja vård i hela landet.
Vänsterpartiet	Mycket bra	
Kristdemokraterna	Mycket bra	Patienter ska ges rätt att söka vård där ledig kapacitet finns och vi vill på sikt ha en vårdgaranti om 30 dagar.
Liberalerna	Mycket bra	
Miljöpartiet	Mycket dåligt	Miljöpartiet vill vidta flera åtgärder som riksskö för cancer och att patienter redan från dag ett ska kunna söka vård för vissa diagnoser i en annan region, exempelvis när behoven är särskilt stora. Däremot anser vi inte att det ska finnas en generell lagstadgad rätt att söka slutenvård överallt. Vi bedömer att det skulle försvåra regionernas planeringsmöjligheter att bedriva bra vård.

Fråga 2

Vårdföretagarna vill att patienter själva ska kunna se aktuella väntetider och kunna jämföra kvaliteten hos alla vårdgivare exempelvis via 1177.se

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska bra	Dina möjligheter att få bra vård i tid ska aldrig avgöras av vilka möjligheter du har som patient att sätta dig in i medicinsk statistik. Vi vill samtidigt utveckla 1177 så att det går att få information om bland annat väntetider.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att en nationell patientportal ska tas fram med information om lediga behandlingstider, väntetider och val av vårdgivare.
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Vi har sedan många år drivit frågan om att kunna jämföra vårdens väntetider och kvalitet på 1177. Patienten måste få bättre möjligheter att följa kvalitén i vården hos olika vårdgivare. Patienter har idag nästan ingen information om vårdgivarens väntetider, kvalitet och resultat.
Centerpartiet	Mycket bra	Vi föreslår att 1177 byggs ut till en nationell portal där patienter enkelt kan jämföra vårdgivares kvalitet och tillgänglighet.
Vänsterpartiet	Ganska dåligt	
Kristdemokraterna	Mycket bra	Kristdemokraterna vill att en nationell vårdförmedling ska upprättas för att använda tillgängligkapacitet till de patienter som väntat olagligt länge. Staten sänder ut förfrågan om ledig kapacitet och de tak som finns ska tas bort. En sammanställning över tillgänglig vård ska upprättas och den som väntat mer än 90 dagar på operation eller besök hos specialist kontaktas av vårdförmedlingen om möjlig plats. Det bör även upprättas nationella väntelistor till behandlingar som kan komma att ha allra längst vårdköer och där patienterna riskerar att fara illa av väntetiderna. På det sättet kan en nationellvårdförmedling i närtid bidra till kortare vårdköer och göra det utifrån behovsprincipen. Samtidigt skapas förutsättningar att använda ledig kapacitet och inte minst bygga ut möjlig kapacitet.
Liberalerna	Mycket bra	
Miljöpartiet	Ganska bra	Transparens, såsom att exempelvis kunna se väntetider är bra, liksom tillgång till de kvalitetsregister som finns. Det är dock viktigt att detta inte lägger en administrativ arbetsbörda på medarbetarna som försvårar för dem att hinna med att ge en god vård. Det får inte heller bli för komplext för att verkligen vara till nytta för patienterna. I grund och botten vill vi se mer av tillsynsstyrning, där verksamheter har tillräckligt med resurser och utbildad personal så att människor kan känna sig trygga med att få bra vård vart de än vänder sig.

Fråga 3

Vårdföretagarna vill att patienter som väntar på behandling ska kunna guidas till vårdgivare med kortast kö exempelvis genom så kallade vårdlotsar

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Mycket bra	Det viktigaste för att korta väntetider i vården är att se till att det finns tillräckligt med personal som har rätt kompetens. En förutsättning för det är bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor och att skattepengar går till vård, inte till övervinster. Kan vården ändå inte ges i rimlig tid ska det vara vården som aktivt hjälper patienten att så snabbt som möjligt få en tid där det finns ledig kapacitet.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att det ska införas en nationell vårdförmedling och hemregionen ska stå för patientens resekostnader m.m.
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Något vi driver på regionsnivå i flera regioner.
Centerpartiet	Mycket bra	Centerpartiet anser att patienterna redan på vårdcentralen ska få information av sin läkare om vilka vårdgivare, både i hemregion och i övriga landet, som kan erbjuda vård. Portalen på 1177 och vårdlotsar är ett bra komplement till detta.
Vänsterpartiet	Mycket dåligt	
Kristdemokraterna	Mycket bra	Kristdemokraternas förslag är den nationella vårdförmedlingen. Se ovan. Vi vill ha en enkel smidigmodell (en webbsida) där patient och läkare tillsammans kan se var ledig kapacitet finns. Vi vill inte ha nya administrativa lösningar som leder till byråkratiska överbyggnader.
Liberalerna	Ganska bra	Liberalerna anser att vid en kronisk sjukdom ska det vara en rättighet.
Miljöpartiet	Mycket bra	Vi tycker att patientens möjlighet att hitta rätt i vården behöver underlättas, inte minst för personer som har svårt att tillvarata sina rättigheter av olika skäl. Att få hjälp snabbt och smidigt och på ett personligt sätt för den som behöver är inte bara viktigt för den enskilde utan också för att optimera våra gemensamma resurser.

Fråga 4

Vårdföretagarna vill att regioner som upphandlar digitala plattformar för primärvården gör dem kompatibla med andra plattformar som redan används i primärvården.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska bra	Regionerna behöver göra mer för att säkerställa ökad kompatibilitet mellan olika digitala plattformar i vården. Det är också viktigt att detta arbete samordnas nationellt.
Moderaterna	Mycket bra	
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Något vi kan tänka oss att driva. Vi anser att vi behöver få till ett övergripande nationellt digitalt journalsystem där samtliga regioners system ska kunna kopplas upp sig. Systemen ska kunna "prata" med varandra och vi behöver ha en synkroniserad digital plattform för att enkelt tillgängliggöra information. Det kan röra sig om exempelvis forskning och goda exempel. Att digitaliseringen fortlöper är en förutsättning för effektivitet.
Centerpartiet	Ganska bra	Det måste vara ett krav att alla digitala plattformar som används inom primärvården måste vara kompatibla med varandra, både de som redan används och nya. Men hur själva upphandlingarna ska gå till måste vara en fråga för den enskilda regionen.
Vänsterpartiet	Neutrala	Vi vill att investeringar i digitala plattformar och patientjournalsystem ska hanteras av staten, så att vi med säkerhet vet att de är kompatibla med resten av vården.
Kristdemokraterna	Mycket bra	Kristdemokraterna har länge hävdad att det krävs strategiska nationella beslut om standarder och terminologi så att skilda digitala system är kompatibla med varandra. Det handlar framförallt om journalsystem och kvalitetsregister men också andra system. Staten är den mest naturliga instansen för att besluta om standarder. Ett sådant ställningstagande tog en enig riksdag i maj 2019 efter motioner från bland annat Kristdemokraterna och regeringen har nu fått mandat att agera. Därför är det glädjande att riksdagen nu riktar uppmaningen till regeringen att ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell plattform för mer lättillgänglig information om kvalitet, väntetider och utbud.
Liberalerna	Ganska bra	Vi vill att det ska vara en nationell upphandling och att det ska vara nationellt kompatibla.
Miljöpartiet	Ganska bra	Det är viktigt att plattformarna fungerar på ett tillfredsställande sätt utifrån patientens behov. System behöver kommunicera med varandra, för både patienternas och vårdens skull. Det sparar tid och är också en säkerhetsfråga. Vi anser att det behöver finnas ett tydligt ansvar i regeringen för digitaliseringsfrågorna, inte bara för bredbandsutbyggnad utan även hur digitaliseringen ska komma till nytta för hälso- och sjukvården. Inköp och upphandling av digitala verktyg måste bli bättre och det är viktigt att man involverar användarna, dvs sjukvårdspersonalen, redan tidigt i inköpsprocessen.

Fråga 5. Det finns idag ingen enighet om vad kvalitet i äldreomsorgen är och de kvalitetsmätningar som görs har lång eftersläpning. Vårdföretagarna vill att en relevant uppsättning av kvalitetsindikatorer tas fram för äldreomsorgen och redovisas för både äldre, kommuner och medborgare. Resultaten ska kunna användas för att utveckla kvaliteten i äldreomsorgen genom att låta verksamheter lära av dem som har de bästa resultaten. Det ska också underlätta för äldre att välja utförare och för kommunen att kunna följa upp en verksamhet.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska bra	Regeringen har tagit initiativ till att utreda frågan om en ny äldreomsorgslag där bland annat begreppet äldreomsorg behöver definieras och ges ett tydligare uppdrag och innehåll. En ny äldreomsorgslag kombinerat med en nationell omsorgsplan tror vi skulle kunna utgöra en bra grund för en bra kvalitet i äldreomsorgen. I utredningen ingår också att se över hur samverkan mellan äldreomsorg och vården kan stärkas. Vi bedömer att detta tillsammans är vad som är viktigast för att öka kvaliteten i äldreomsorgen.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att vi föreslår att ett begränsat antal nationella kvalitetskriterier och kvalitetskrav för äldreomsorgens verksamheter fastställs, som ska spegla en samlad bedömning av äldreomsorgens kvalitet. Och att detta sedan följs upp och utvärderas regelbundet och redovisas på ett öppet och lättillgängligt sätt för medborgarna.
Sverigedemokraterna	Ganska bra	Målet är att åstadkomma omsorg av högsta kvalitet. Vi är absolut inte främmande för idén om kvalitetsindikatorer eller andra objektiva sätt att mäta och jämföra. Det finns dock ett par fallgropar att varna för. När man reducerar kvalitén till siffror och värden, så finns det en risk att mätning och redovisning av dessa värden blir en sorts mål i sig. Den andra är att man bör vara varsam med att skapa nya administrativa bördor som eventuellt dränerar kärnverksamheten på tid och energi.
Centerpartiet	Mycket bra	Centerpartiet vill starta ett nationellt centrum för utveckling och innovation för äldreomsorgen. Det ska vara en nod för nyttiggörande av data och forskning och plattform för dialog och samverkan.
Vänsterpartiet	Neutrala/ingen åsikt	Vi anser att bör finnas ett system för systematiskt kvalitetsarbete med fokus enbart på äldreomsorgen med personalens kompetens som en viktig del. För att kvaliteten inom äldreomsorgen ska säkras krävs omfattande satsningar på personal samt på deras arbetsvillkor, utbildning och arbetsmiljö.
Kristdemokraterna	Mycket bra	
Liberalerna	Mycket bra	Ett sätt att stärka åsrikas ställning är att införa en lokal, oberoende äldreombudsman, som dels kan ge vägledning om vilken hjälp man kan få, och hur man klagar om man inte är nöjd, dels kan göra egna granskningar om äldreomsorgens kvalitet.
Miljöpartiet	Ganska bra	Att äldreomsorgen håller kvalitet är förstås av oerhörd vikt. Det är viktigt för den enskilde och anhöriga att veta vad vården och omsorgen ska innehålla och vart man kan vända sig om det brister. Att ta fram kvalitetsindikatorer kan vara ett möjligt sätt att jobba med kvalitetsutveckling. Det är dock viktigt att indikatorerna inte skapar en arbetsbörda och detaljstyrning som överstiger nyttan de genererar. I utredningen om en ny äldreomsorgslag som tillsattes när vi satt i regering finns förslag om hur kvalitetsutvecklingen kan styras bättre på nationell nivå.

Fråga 6

En grundläggande princip i valfrihetssystem är konkurrensneutraliteten vilken innebär att alla utförare ska behandlas likvärdigt och ges samma förutsättningar. För att säkerställa denna princip, och skapa förutsättningar för kvalitetskonkurrens som är tanken med valfrihetssystem, vill Vårdföretagarna att det i lagen om valfrihet (LOV) tydliggörs att ersättningen ska baseras på kostnaderna i verksamheten som bedrivs i kommunens eller regionens regi.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska dåligt	Vi vill inte att sjukvården ska utvecklas på samma sätt som har skett inom skolans område. Till följd av skolpengens konstruktion kan skattebetalarna där tvingas överkompensera vissa privata utförare. Dessutom kommer regioner och kommuner som huvudmän för vård och omsorg alltid att ha ett övergripande, slutligt, ansvar. Det ansvaret medför särskilda kostnader.
Moderaterna	Ganska bra	Moderaterna driver aktivt i riksdagen förslaget att säkerställa konkurrensneutralitet och fri etableringsrätt inom all vård och omsorg. Det innebär dock inte att den privata utföraren alltid har exakt samma ansvar och därmed kostnader som det offentliga i form av kommuner och regioner.
Sverigedemokraterna	Ingen åsikt	Privata och offentliga aktörer har inte samma förutsättningar. En privat aktör kan starta en verksamhet där man anser att det finns ett utrymme för det, men också dra sig ut när man av något skäl inte vill vara kvar. Offentliga vårdgivare har inte lika flexibla förutsättningar, men kan å andra sidan stödja sig på skattekollektivet på ett annat sätt. Med detta sagt ser vi gärna att förutsättningarna ska vara så likvärdiga som omständigheterna tillåter.
Centerpartiet	Mycket bra	
Vänsterpartiet	Mycket dåligt	Vi vill att valfriheten inom vården ska gälla patienters rättigheter och behov, inte att privata bolag ska kunna få skattemedel för att starta verksamheter i Stockholms innerstad där det är som lönsammast. Därför måste den fria etableringsrätten avskaffas.
Kristdemokraterna	Mycket bra	
Liberalerna	Ganska bra	Det ska vara konkurrensneutralt och ersättning ska vara utformad för att maximera kvalitet.
Miljöpartiet	Ganska dåligt	Det kan i vissa fall finnas skäl till att skillnad i ersättning förekommer. Vi ser inte tillräckliga skäl till att skriva in detta i lagstiftningen.

Fråga 7

Privata aktörer inom omsorgen behöver tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). IVO gör en lämplighetsprövning av den privata aktören och dess företrädare, men också en sammanvägd bedömning av den planerade verksamheten (bl.a. lokaler, målgrupp, metoder och personal). Det innebär i praktiken att högre kvalitetskrav ställs på privat driven omsorg. Vårdföretagarna vill att en tillståndsplikt införs även för kommunala utförare, för att öka förutsättningarna för en likvärdig omsorg.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Mycket dåligt	Att införa tillståndsplikt för kommuner för en verksamhet som man redan är huvudman för och skyldig att bedriva skulle leda till en onödig byråkrati.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att vi föreslår att generell tillståndsplikt, nationella kvalitetskriterier och regelbunden uppföljning ska finnas i all offentligt finansierad verksamhet som rör hälso- och sjukvård och äldreomsorg.
Sverigedemokraterna	Ganska bra	Det låter inte orimligt, men vi vill titta närmare på frågan innan vi sätter ned foten.
Centerpartiet	Ganska bra	Det är viktigt att alla utförare av vård och omsorg har samma krav och förutsättningar för att kunna bedriva en kvalitativ vård.
Vänsterpartiet	Mycket dåligt	Ingen kommentar
Kristdemokraterna	Mycket bra	Det är en självklarhet att de krav som ställs på den som utför insatser inom välfärden ska gälla lika oavsett utförare. Vi har därför drivit denna fråga under lång tid.
Liberalerna	Neutrala	
Miljöpartiet	Ganska dåligt	Kommunerna är skyldiga enligt lag att bedriva vissa verksamheter utifrån en viss kvalitet. Vi anser därför att det är överflödigt att ålägga kommunerna att behöva ansöka om tillstånd för verksamhet som de redan är skyldiga att driva. IVO har förstås en mycket viktig roll att utöva tillsyn över verksamheten oavsett huvudman. Äldre har rätt till en god och trygg vård och omvårdnad.

Fråga 8

Under flera år har den procentuella ökningen av schablonersättningen för personlig assistans understigit kollektivavtalade löneökningar och allmänna kostnadsökningar i samhället. Vårdföretagarna vill att schablonersättningen räknas upp i takt med dessa kostnadsökningar, för att långsiktigt värna kvalitet, arbetsvillkor och seriösa aktörer inom personlig assistans.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Neutrala	Man behöver se över regelverket för hur schablonersättningen sätts och räknas upp i takt med pris- och löneökningar. Det behövs en hållbar modell för uppräknings av schablonen. Sedan är det viktigt att säkerställa att de pengar som avsätts till assistansen kommer den assistansberättigade till godo.
Moderaterna	Neutrala	Moderaterna prioriterar när det gäller personlig assistans att se till att hela processen med utredningen om ett statligt huvudmannaskap genomförs med målsättningen att få på plats ett enhetligt statligt huvudmannaskap. Det är en omfattande reform som kräver prioriteringar och långsiktighet.
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Detta har vi drivit och budgeterat för sedan lång tid tillbaka.
Centerpartiet	Mycket bra	Det är viktigt att assistansersättningens timbelopp följer pris- och löneutvecklingen.
Vänsterpartiet	Mycket bra	Uppräkning bör åtminstone vara i nivå med löneökningarna. Branschen personlig assistans är speciell eftersom nivån på intäkterna sätts av staten men lönen för personliga assistenter regleras i avtal på arbetsmarknaden. Att schablonersättningen motsvarar den allmänna löneutvecklingen är helt rimligt, främst för de små assistansanordnare. Samtidigt kan de stora koncernerna vid en höjning ta ut mer vinst i stället. Vi anser att grundproblemet är att det går att ta ut vinster på människors rättigheter. Vi skulle därför vilja se en differentierad lösning, just för att uppräknings för de mindre anordnarna inte ska vara för låg.
Kristdemokraterna	Mycket bra	Det är angeläget att komma bort ifrån den ryckighet som blir när schablonersättningen regleras via regeringens budget ett år i taget. Vi har därför förslagit att en indexbaserad ökning ska utredas som en del i att hitta formerna för en långsiktigt hållbar indexeringsbaserad finansieringsmodell för assistansersättningen. Det är nödvändigt för att säkerställa att seriösa arbetsgivare med kollektivavtal ska kunna bedriva personlig assistans med kvalitet och erbjuda attraktiva löner och arbetsvillkor.
Liberalerna	Mycket bra	
Miljöpartiet	Mycket bra	Det är väldigt viktigt att schablonen följer med på ett sådant sätt att seriösa aktörer inte riskerar att slås ut. Förutom självklar löneutveckling behöver utrymme finnas för att ha råd med erfaren personal, handledning mm.

Fråga 9

Det saknas idag nationella kvalitetskriterier för personlig assistans, vilket försvårar tillsyn av verksamheterna på ett tydligt och förutsägbart sätt. Det kan också underlätta för oseriösa aktörer att etablera sig. Vårdföretagarna vill att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram nationella kvalitetskriterier för personlig assistans och att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillsyn av assistansverksamheter ska utgå från dessa kriterier.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Neutrala	Det skulle kunna vara ett sätt. Det viktigaste är att säkerställa att alla får den assistans som de har rätt till och att insatserna håller hög kvalitet.
Moderaterna	Mycket bra	Det är en fråga som Moderaterna driver aktivt i riksdagen i form av att vi föreslår att generell tillståndsplikt, nationella kvalitetskriterier och regelbunden uppföljning ska finnas i all offentligt finansierad verksamhet så som t.ex. personlig assistans.
Sverigedemokraterna	Mycket bra	Vi vill se en avdelning på Ivo som enbart sysslar med LSS- frågor och hanterar all tillsyn, säkerställer den enskildes rättigheter och arbetar för att stoppa kriminaliteten bland assistansutövarna.
Centerpartiet	Mycket bra	
Vänsterpartiet	Mycket bra	
Kristdemokraterna	Mycket bra	
Liberalerna	Mycket bra	Liberalerna driver att Socialstyrelsen ska ta fram styrande riktlinjer för att öka likvärdigheten Nationellt. Vi anser att det är viktigt att brukaren kan förvänta sig likvärdig kvalitet, oavsett vart i landet man bor.
Miljöpartiet	Ganska bra	Vi ser gärna att Socialstyrelsen får ett uppdrag gällande om och i så fall hur nationella kvalitetskriterier bör se ut, vilket bör ske i nära samverkan med funktionshinders- och brukarorganisationer. Det är angeläget att förhindra oseriösa aktörer, men utan att sätta upp krav som försvårar för personer att få den assistans de behöver.

Fråga 10

För att värna assistansreformen över tid och de seriösa aktörerna behövs ett system för in- och utcheckning i personlig assistans. Vårdföretagarna vill se ett digitalt, platsberoende system för in- och utcheckning från arbetspassen. Ett sådant system skulle bygga på att assistenten och assistansanvändaren checkade in och ut samtidigt på en digital enhet, inte på en speciell plats. Systemet skulle inte innehålla någon geografisk spårning eller bygga på att man befann sig i hemmet, utan vara just platsberoende. Genom ett sådant system kan möjligheten till fusk med tidsrapportering minska.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska bra	Vi är positiva till att man ser över systemen för tidsrapportering för personliga assistenter i syfte att säkerställa alla får den assistans som beviljats och minska fusk med metoder som är proportionerliga. Det här kan vara en tänkbar modell, men det är oerhört viktigt att värna den personliga integriteten.
Moderaterna	Neutrala	Det kräver att viktiga och balanserade avvägningar gällande den personliga integriteten analyseras och genomförs. Det förekommer systematiskt att kriminella individer systematiskt begår brott och lurar till sig assistansersättning som de inte är berättigade till. Det måste finnas regelverk och uppföljning som säkerställer att ett sådant beteende stoppas och lagförs. För att säkerställa detta krävs att samhället förmår upptäcka bedrägerier i tid. Det är samtidigt viktigt att slå fast att de allra flesta individer inte fuskar utan är skötsamma och noggranna med allt som rör personlig assistans.
Sverigedemokraterna	Neutrala	Förslaget bör utredas innan man går vidare.
Centerpartiet	Ganska bra	Det är bra med ett enkelt och flexibelt system för detta, hur det ska utformas har vi inte tagit ställning till ännu.
Vänsterpartiet	Mycket dåligt	
Kristdemokraterna	Ganska bra	Vi måste hitta former för att undanröja den organiserade brottsligheten som tyvärr finns inom assistansen. Det är angeläget för att upprätthålla allmänhetens förtroende för den en bokstavligt talat livsviktiga reform som den personliga assistansen är. Men också för att de seriösa assistansanordnarna ska kunna fortsätta driva en god verksamhet och för att de pengar som avsätts verkligen går till det stöd som är tänkt och inte till att göda kriminell verksamhet. Förslaget om ett platsberoendeincheckningssystem kan vara värt att utvärdera, men det är viktigt att det då skulle ske i samråd med funktionsrättsrörelsen för att fånga in och beakta deras synpunkter.
Liberalerna	Ganska bra	Fusket på assistansmarknaden behöver stoppas. Därför är det viktigt att se över möjligheterna att öka tillsynen och ha system vilka motverkar fusk. Vi ser därför positivt på förslaget men vill säkra den personliga integriteten för både assistent och brukare, samt ge användare frihet i hur assistansen ska genomföras.
Miljöpartiet	Neutrala	Det är angeläget att hitta en lösning på problematiken, men att samtidigt säkerställa att den som är beroende av insatsen inte får en svår roll i förhållande till den som ger insatsen. Brukarorganisationerna behöver vara involverade i diskussioner inför ett eventuellt nytt system.

Fråga 11

En stor andel av personliga assistenter är anhöriga. Anhöriga är avgörande för att assistansen ska fungera, men en alltför hög andel anhöriga i assistansen kan försvåra individens frigörelseprocess och oberoende gentemot familjen. Det finns också risk att familjen blir ekonomiskt beroende av assistansen. Vårdföretagarna vill därför se en statlig utredning som i bred dialog med funktionsrättsrörelsen ser över möjligheten att begränsa andelen anhörigassistans. En sådan utredning skulle exempelvis kunna ske genom ett tilläggsdirektiv till huvudmannaskapsutredningen (dir 2021:76) som leds av Lars Löw.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Neutrala	Vi utesluter inte att se över anhörigassistansen, men det får inte äventyra barnens rätt till sinaföräldrar. Det är viktigt att möjligheten finns att arbeta som personlig assistent till en nära anhörig, samtidigt måste individens rätt att leva ett självständigt liv värnas.
Moderaterna	Neutrala	Huvudmannaskapsutredningen ska genomföras med fokus på målsättningen att få till ett enhetligt statligt huvudmannaskap, inget annat. Moderaterna värnar om individens rätt till valfrihet gällande personlig assistans. När LSS-lagstiftningen och assistansersättning infördes var det redan från början möjligt att driva verksamheten i privat regi och det fanns konkurrens mellan olika aktörer och utförare. Valfrihet är således en viktig del av assistansreformen. Det var från start en tydlig rätt för den enskilde att få välja personlig assistent samt när, hur och var assistansen ska utföras.
Sverigedemokraterna	Neutrala	Att anhöriga är engagerade är i många fall en oerhörd tillgång. Samtidigt har man sett att det kan ge upphov till osunda ekonomiska incitament. Vi ser positivt på en utredning, men man ska inte på förhand ha som utgångspunkt att generellt begränsa anhörigassistansen. Det man framför allt bör komma till rätta med är uppenbart utnyttjande och missbruk av det nuvarande regelverket.
Centerpartiet	Ganska bra	Vi har inte ännu tagit ställning till hur detta konkret ska göras.
Vänsterpartiet	Ganska bra	
Kristdemokraterna	Ganska bra	Vi har inte några sådana förslag i nuläget, men vi instämmer i att det är angeläget att det finns en transparens och insyn för att förhindra att organiserade brottslingar utnyttjar systemet med anhöriga som assistenter i syfte att på felaktiga grunder kunna ta del av assistansersättning. Generellt när det gäller anhöriga som assistenter är det viktigt att den assistansberättigade tillsammans med anhörigahittar en lösning som passar bäst för just deras livssituation. För många blir den anhörige en flexibellösning som skapar en privat sfär med trygghet vid intima och känsliga situationer. Anhöriga utför också ofta betydligt mer assistans än de får betalt för då det måste ha jour och hoppa in om andraassistenter exempelvis blir sjuka. Det är därför viktigt att balansera så att den anhörige inte behöver ta mer ansvar än de vill samt har kraft och ork för. Lika viktigt är det att unga ges möjlighet till personlig utveckling och frigörelse ifrån sina föräldrar i takt med stigande ålder och mognad genom att utomstående assistenter är involverade.
Liberalerna	Ganska dåligt	Insynen i assistansen är viktigt för att säkra kvalitet och minska fusk. Därför är det viktigt att det inte endast är anhöriga som ger assistans utan även externa. Det allmänna måste ta ett stort ansvar för personer med omfattande funktionsnedsättningar och inte övervältra det på anhöriga. Samtidigt är möjligheten för anhöriga att arbeta som assistenter är

		viktig. Liberalerna tror inte en översyn sker bäst igenom huvudmannaskapsutredningen.
Miljöpartiet	Ganska bra	Det här är en svår fråga eftersom det ur den enskildes perspektiv kan vara väldigt bra och tryggt i vissa fall att en anhörig kan vara personlig assistent, medan det i andra fall kan vara förödande och hämma den egna självständigheten. Att hitta en rimlig lösning på problematiken som stärker den enskildes rätt att få en lösning som verkligen passar är viktigt. Det är dock inte självklart att anhörigassistans ska begränsas mer om det finns ett tillförlitligt sätt att säkerställa att det är utifrån den enskildes behov.

Fråga 12

Den som fått rätt till insatsen LSS-boende kan idag bli flyttad från ett välfungerande och tryggt boende därför att hemkommunen ser möjligheten att göra en mer ekonomiskt gynnsam placering. Sådana förflyttningar, mot individens vilja, leder ofta till ytterligare förflyttningar därför att man underskattat individens behov och därför valt en ny placering med otillräckligt stöd. Vårdföretagarna vill stärka den enskildes rätt till självbestämmande och delaktighet så att verkställigheten av insatsen LSS-boende inte kan förändras utan dennes medgivande.

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Ganska bra	Vi är positiva till att man ser över frågan. Individens rätt till självbestämmande måste säkras.
Moderaterna	Neutral	
Sverigedemokraterna	Mycket bra	LSS handlar om delaktighet och inflytande.
Centerpartiet	Mycket bra	Vi anser att dagens system bör ses över för att se om socialtjänstlagen behöver en tydligare reglering för att säkerställa den enskildes rättigheter.
Vänsterpartiet	Mycket bra	
Kristdemokraterna	Mycket bra	Kristdemokraterna anser att det måste tillförsäkras att förändringar i verkställigheten sker i samråd och med utgångspunkt i den enskildes medbestämmande och varaktiga välmående. Vi förespråkar därför ett förtydligande i LSS kring att när kommunen fattar beslut om att en individs insats ska verkställas på ett nytt sätt måste beslutet ske i nära dialog och samförstånd med berörd person eller god man/ställföreträdare och med personens bästa i fokus.
Liberalerna	Mycket bra	Valfrihet och självbestämmande ska vara en självklarhet för alla insatser enligt LSS. Liberalerna anser att individen ska gå före systemet.
Miljöpartiet	Mycket bra	Rätten till ett tryggt boende är avgörande för en människas livskvalité och man ska kunna känna sig trygg i sin boendesituation. Självbestämmandet behöver stärkas.

Fråga 13

Anser ni att privata vård- och omsorgsgivare är viktiga för att sjukvården och omsorgen ska fungera i Sverige?

Parti	Alternativ	Kommentar
Socialdemokraterna	Delvis	Vård och omsorg är ett kärnuppdrag för kommuner och regioner. Många privata utförare i vård och omsorg levererar välfärdstjänster av hög kvalitet och utgör då ett värdefullt komplement till offentligt driven välfärd. Det är viktigt att det finns ett gott samarbete och att privata aktörer är och kan vara delar av obrutna vårdkedjor för patienten. Vi ser samtidigt med oro på en utveckling där svenska vård- och omsorgsverksamheter köps upp av utländska riskkapitalister.
Moderaterna	ja	Privata vård- och omsorgsgivare är viktiga för att patienten ska få bästa möjliga vård och omsorg i rätt tid av hög kvalitet.
Sverigedemokraterna	ja	Ja absolut. Inget vårdssystem är perfekt och man kan inte fullt ut gardera sig mot skev konkurrens och problem av olika slag. Men det är viktigt att de som bedriver en god och kvalitativ vård också ska ges lika förutsättningar att verka i Sverige, så att de kan hjälpa till med att kapa vårdköerna och bidra till att öka kvalitén och förbättra kostnadseffektiviteten. Allt för att vi ska ha en sjukvård i världsklass, både vad gäller kvalitet och tillgänglighet.
Centerpartiet	ja	Privata vård- och omsorgsgivare är mycket viktiga för att sjukvården och omsorgen ska fungera i Sverige, för kortade köer, en bra kvalitet och människors valfrihet.
Vänsterpartiet	Delvis	Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska vård ges efter behov, inte efter utbud och efterfrågan. Under pandemin rapporterade de flesta privata vårdinrättningar som tar emot patienter med privata sjukvårdsförsäkringar ingen större förändring i arbetsbelastning. För dem pågick verksamheten som vanligt. Detta medan offentligt anställd personal fick slita i 12-timmarspass eller längre, månad efter månad. Aktiebolagslagen gick tydligen före hälso- och sjukvårdslagen. Detta är och var en mycket tydliggörande effekt som marknadsstyrd sjukvård innebär. I dag spelar samtidigt privata vård- och omsorgsgivare en roll för sjukvården och omsorgen. Vi anser att det inte ska gå att göra vinst på denna verksamhet.
Kristdemokraterna	ja	Vi är måna om att skapa goda förutsättningar för olika typer av vård- och omsorgsgivare eftersom vi tror att det är bra med era utförare och med valfrihet för den som söker vård.
Liberalerna	ja	
Miljöpartiet	Ja	Ja! Vi vill dock att välfärdsverksamhet som vård, skola och omsorg ska drivas med professionalism och engagemang för uppdraget, inte i vinstsyfte. Vi anser att eventuella vinster ska återinvesteras i verksamheten. Samtidigt vill vi värna idéburna aktörer som bidrar med mångfald och innovation till välfärden utan vinstintresse. Överordnat allt är dock att det är en verksamhet med god kvalitet oavsett vem som driver verksamheten.